

Adroddiad i'r:	Cyngor Llawn
Dyddiad y Cyfarfod:	31 Ionawr 2017
Aelod / Swyddog Arweiniol: Cyllid	Julian Thompson-Hill / Richard Weigh, Prif Swyddog
Awdur yr Adroddiad:	Dawn Davies, Rheolwr Darpariaeth Gwasanaeth / Steve Gadd, Prif Gyfrifydd
Teitl:	Cynllun Lleihau Treth y Cyngor 2017/18

1. **Am beth mae'r adroddiad yn sôn?**

Mabwysiadu'r Cynlluniau Lleihau Treth y Cyngor Cymru Gyfan a Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013 a Chynlluniau Lleihau Treth y Cyngor Cymru Gyfan a Rheoliadau Diwygiadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2017.

2. **Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?**

Roedd Deddf Diwygio Lles 2012 yn cynnwys darpariaethau i ddiddymu budd-dal treth y cyngor yn ei ffurf bresennol ar draws y DU. O 31 Mawrth 2013 daeth budd-dal treth y cyngor i ben ac mae'r cyfrifoldeb am ddarparu cefnogaeth ar gyfer treth y cyngor a'r arian sy'n gysylltiedig ag ef, wedi cael ei basio i Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru, mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol yng Nghymru, wedi cyflwyno cynllun newydd i ddarparu cymorth treth y cyngor a fabwysiadwyd gan y Cyngor ym mis Ionawr 2013.

Mae Llywodraeth Cymru wedi cwblhau'r ddwy set o reoliadau ar 17 Ionawr 2017 ac mae angen mabwysiadu'r Cynlluniau Lleihau Treth y Cyngor newydd a Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013, a Rheoliadau diwygiadau 2017 erbyn 31 Ionawr 2017.

3. **Beth yw'r Argymhellion?**

Aelodau i fabwysiadu'r Cynlluniau Lleihau Treth y Cyngor a Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013, a Rheoliadau Diwygiadau i Ofynion Rhagnodedig (Cymru) 2017, o ran blwyddyn ariannol 2017/18.

Bod yr aelodau'n cymeradwyo'r 3 elfen ddewisol o'r cynllun, a ddangosir yn adran 4.2, yn cael eu parhau yn 2017/18.

4. **Manylion yr adroddiad**

4.1 **Y Cynllun Arfaethedig 2017/18**

Wrth ystyried datblygu cynllun newydd ar gyfer 2017/18 fe gytunodd Llywodraeth Cymru y dylai'r cynllun diwygiedig arsylwi'r paramedrau canlynol:

- Parhau gydag un cynllun a ddiffinnir yn genedlaethol i ddarparu lefel gyson o gymorth i hawl wyr ar draws Cymru. Mae'r lefel uchaf o gefnogaeth wedi ei osod ar 100%.
- I barhau i ddarparu nifer fach o elfennau dewisol, yn debyg i'r rhai sydd ar gael o dan y cynllun presennol, gan alluogi awdurdodau lleol i ymateb i'w hamgylchiadau lleol gwahanol (ar yr amod bod costau unrhyw amrywiad lleol yn cael eu hariannu'n lleol).
- Parhau i fod yn seiliedig ar ddiwygio'r system Budd-dal Treth y Cyngor blaenorol, tan 2018-19 fel bod y risgiau gweithredol yn cael eu rheoli ac y gellir parhau i ddarparu cymorth.

Uwchraddio ar gyfer 2017-18

Mae Rheoliadau CTRS 2013 yn cael eu diwygio er mwyn uwchraddio ffigurau ariannol penodol ar gyfer 2017-18 a ddefnyddir i gyfrifo hawl i ostyngiad ar gyfer ymgeiswyr nad ydynt yn gymwys i gael budd-dal.

Caiff nifer o ffigurau eraill a gynhwysir yn Rheoliadau CTRS 2013 eu diwygio, mae'r rhain yn cynnwys:

- **Lwfansau personol mewn perthynas ag ymgeiswyr oedran gweithio, gofalwyr ac ymgeiswyr anabl.**
Mae'r ffigurau ariannol mewn perthynas â'r lwfansau hyn wedi cael eu diwygio ac wedi cynyddu yn unol â chostau byw cynyddol. Y confensiwn yw uwchraddio yn unol â ffigur Mynegai Prisiau Defnyddwyr mis Medi o'r flwyddyn flaenorol (sef 1.0% ar gyfer 2017-18). Gan fod Diwygio'r Gyfundrefn Les a Deddf Gwaith wedi rhewi'r lwfansau oedran gweithio rhag uwchraddio budd-daliadau nawdd cymdeithasol Effaith cynyddu'r lwfansau hyn o fewn CTRS yw na fyddant mwyach yn cael eu halinio â chydrannau tebyg ym maes Budd-dal Tai.
- **Lwfansau personol mewn perthynas ag ymgeiswyr sy'n bensiynwr**
Mae'r ffigurau ariannol mewn perthynas â chyfraddau pensiynwyr wedi cael eu diwygio ac yn cyd-fynd â Budd-dal Tai. Mae'r rhain wedi cael eu cyfrifo gyda chymorth gan yr Adran Gwaith a Phensiynau yn dilyn Datganiad yr Hydref gan y Canghellor yn 2016, ac wedi cael eu huwchraddio gan wahanol dechnegau. **Er enghraifft, caiff gwarant safonol leiaf y Credyd Pensiwn ei uwchraddio gan enillion, tra bod y Pensiwn Ychwanegol a'r cynyddrannau yn cael eu huwchraddio gan brisiau.**
- **Didyniadau annibynyddion**
Bydd y ffigurau ariannol mewn perthynas â bandiau incwm a didyniadau a wnaed mewn perthynas ag 'annibynyddion' yn cael eu huwchraddio. Os na chaiff diwygiadau eu gwneud, ni fyddai didyniadau priodol yn cael eu gwneud o ddyfarniadau CTRS, gan na fyddai'r trothwyon incwm yn adlewyrchu enillion cyfartalog mwyach, ac ni fyddai'r didyniad yn adlewyrchu cost gyffredinol y dreth gyngor.

Diwygiadau Ychwanegol

Yn ogystal â'r uwchraddio, mae nifer o ddiwygiadau canlyniadol i Reoliadau CTRS 2013 yn ofynnol er mwyn ymgorffori nifer o newidiadau sydd wedi bod yn angenrheidiol oherwydd newidiadau i deddfwriaeth sy'n llywodraethu manteision cydberthynol:

- Gwneir diwygiadau mewn perthynas â sut y dylai awdurdod lleol gyfrifo incwm wythnosol ymgeisydd i sicrhau, wrth gyfrifo hyn, bod yr awdurdod yn ystyried yr incwm y mae'r ymgeisydd yn disgwyl ei gael, yn ogystal â'r incwm sydd wedi'i gael. Mae hyn yn sicrhau bod y dull i gyfrifo incwm wythnosol yn deg, ac yn adlewyrchu amgylchiadau presennol yr ymgeisydd yn fwy cywir;
- Ar hyn o bryd, ni fydd ymgeisydd sy'n derbyn lwfans gofalwr yn gymwys i dderbyn y premiwm anabledd difrifol wrth benderfynu ar ei swm perthnasol. Ar y llaw arall, gall unigolyn sy'n derbyn Credyd Cynhwysol gydag elfen gofalwr fod yn gymwys i dderbyn y premiwm anabledd difrifol. Fel y cyfryw, mae diwygiadau yn ofynnol er mwyn sicrhau na fydd ymgeiswyr sy'n derbyn Credyd Cynhwysol gydag elfen gofalwr yn gymwys i gael y premiwm anabledd difrifol mwyach. Mae hyn yn gyson â deddfwriaeth nawdd cymdeithasol rhyng-gysylltiedig eraill; ac
- Wrth benderfynu ar enillion net enillwyr cyflogedig, caiff didyniadau eu gwneud mewn perthynas ag unrhyw ostyngiadau treth y gall yr ymgeisydd eu derbyn. Gwneir diwygiadau i sicrhau bod yr holl ostyngiadau treth yn cael eu hystyried wrth benderfynu ar enillion net. Mae hyn yn gyson â deddfwriaeth nawdd cymdeithasol rhyng-gysylltiedig eraill.

4.2 Elfennau dewisol ar gyfer penderfyniad y Cyngor

- a) Y gallu i gynyddu'r cyfnod talu estynedig safonol o 4 wythnos a roddir i bobl ar ôl iddynt ddychwelyd i'r gwaith os ydych wedi bod yn derbyn budd-dal cymwys perthnasol am o leiaf 26 wythnos
- b) Disgresiwn i ddiystyru rhan neu'r swm cyfan o Bensiynau Anabledd Rhyfel a Phensiwn Rhyfel Gwraig Weddw wrth gyfrifo incwm.
- c) Y gallu i ôl-ddyddio, am hyd at 6 mis unrhyw gais dyfarniadau Cymorth Treth y Cyngor ar gyfer cwsmeriaid oedran gweithio fwy na'r cyfnod safonol o 3 mis cyn y cais.

4.3 Roedd Llywodraeth Cymru wedi cynnal ymarfer ymgynghori ffurfiol ar y cynllun presennol a'r newidiadau posibl, gan ei alluogi i fod yn gost niwtral i Awdurdodau Lleol. Cyflwynwyd sylwadau gan nifer o sefydliadau, gan gynnwys Cyngor Sir Ddinbych, gan awgrymu newidiadau i'r cynllun.

Ar ôl ystyriaeth briodol, penderfynwyd parhau â'r cynllun fel y mae, gydag unrhyw ddiffyg rhwng y lleihad a roddir a'r grant penodol a dderbynnir, yn cael ei feddu gan yr Awdurdod Lleol.

Yn anffodus, mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi penderfynu bod y lefelau cyllid ar gyfer y cynllun i aros ar lefelau 2013/14, a oedd yn creu pwysau cyllidebol yn 2016/17 a bydd yn parhau i wneud hynny yn 2017/18.

- 5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?**

Bydd mabwysiadu'r cynllun hwn yn helpu pobl ddi-amddiffyn, gan sicrhau eu bod yn byw mor annibynnol ag sy'n bosib.
- 6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?**

Mae £9.323 wedi'i nodi yn y setliad ar gyfer Sir Ddinbych i gael Cymorth Treth y Cyngor gan Lywodraeth Cymru. Fodd bynnag, y gwariant presennol yw £9.511 miliwn, os byddai Treth y Cyngor Net yn cynyddu 3.1% (hy cynnydd arfaethedig y cynghorau a lwfans ar gyfer newidiadau i argymhellion eraill sydd wedi'u cynnwys yng nghyfanswm y bil) mae'r gwariant a ragwelir ar gyfer 2017/18 oddeutu £9.843 miliwn. Mae hyn yn rhoi diffyg o tua £520k ar gyfer 2017/18 y mae darpariaeth gyllidebol wedi ei gwneud fel rhan o gynigion y gyllideb ar gyfer 2017/18.
- 7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les?**

Nid oes Asesiad o Effaith ar Les wedi'i gwblhau ar gyfer yr adroddiad hwn gan fod y cynnig ar gyfer ymestyn y cynllun presennol a ymgynghorwyd arno yn 2012. Nid oes unrhyw newidiadau materol arfaethedig (a dim newidiadau i'r elfennau dewisol), fodd bynnag, mae'n ofyniad cyfreithiol bod y cynllun yn cael ei gymeradwyo'n ffurfiol gan y Cyngor yn flynyddol.
- 8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?**

Ddim yn berthnasol gan fod hyn yn ychwanegiad ar y cynllun presennol a ymgynghorwyd arno yn 2012.
- 9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid**

Mae'n ofynnol i'r Cyngor fabwysiadu cynllun lleihau yn flynyddol. Gan fod cyllid ar gyfer CTRS wedi parhau'n sefydlog ledled Cymru am nifer o flynyddoedd, rhaid i effaith cynnydd Treth y Cyngor ar y cynllun gostwng gael ei ariannu'n lleol. Mae'r cynigion yn yr adroddiad hwn wedi eu cynnwys fel rhan o gynigion y gyllideb ar gyfer 2017/18.
- 10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?**

Mae risgiau i'r Cyngor o beidio mabwysiadu'r cynllun hwn, o ganlyniad i hynny byddai'n rhaid i Gyngor Sir Ddinbych fabwysiadu'r cynllun diofyn, a all gynyddu cyfanswm y gost.
- 11. Pŵer i wneud y Penderfyniad**
 - Dylid mabwysiadu Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor a Rheoliadau Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2013.
 - Rheoliadau Cynllun Lleihau Treth y Cyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2013.
 - Cynlluniau Gostyngiadau Treth y Cyngor (Cynllun Gofynion Rhagnodedig a Diofyn (Cymru) (Diwygiad) 2017.